

Rapport över avelssituationen inom rasen

RIESENSCHNAUZER (Svart)

Allmänt.

Rapporten avser de femton åren från 1988 till 2002. Under perioden registrerades totalt 4355 hundar eller i genomsnitt 290 hundar av rasen per år, med en fallande trend från 520 till drygt 242 registreringar.

Inavel

Den genomsnittliga inavelsgraden för perioden, räknat fem generationer bakåt, uppgår till 3,8 % med en tydligt fallande trend så att den genomsnittliga inavelsgraden för det sista året i perioden låg på ca 2,1 %.

Populationsanalys

Vid populationsanalysen har två typer av beräkningar genomförts. Den utnyttjade avelsbasen har beräknats på grundval av hur snabb inavelsökningen faktiskt varit i stammen så som uppfödarna använt sina avelsdjur. Den tillgängliga avelsbasen är beräknad genom simulering och med utnyttjande av exakt samma avelsdjur men med fritt och lika utnyttjande av de olika avelsdjuret.

Avelsbasen, eller den effektiva populationen, är definierad så att den motsvarar det antal djur som skulle ha behövts vid ren slumpparning och vid lika antal av båda könen för att uppnå samma inavelsökning som man fått i den faktiska hundstammen. För riesenschнауzer kan vi anta att den faktiska stammen varierat från kring ca 2000 individer under 1990-talet. Den utnyttjade avelsbasen var i periodens början ca 45 och för slutåret ca 70-80. Det visar sig således att den minskade genomsnittliga inavelsgraden i rasen också medfört en minskande förlust av genetisk variation. Det är också så att man lyckat höja den tillgängliga avelsbasen från ca 120 till ca 150-160. Det finns därför ännu kvar stora möjligheter att ytterligare bredda aveln för att minska långsiktiga problem med inavelsökning.

Fruksamhet

Kullstorleken har under åren varierat från dryga fem valpar i genomsnitt till 7,2 det senaste registreringsåret. Man ser i materialet inget omedelbart samband mellan inavelsgrad och kullstorlek över tiden. När kullarna indelas enligt en mall efter föräldrarnas direkta släktskap visar dock rasens fruktsamhet den generella typen av känslighet för inavel. I Parningstyp 1 är föräldrarna mindre släkt än kusiner, i Parningstyp 2 är de släkt som kusiner och motsvarande, i Parningstyp 3 som halvsyskon och motsvarande samt i Parningstyp 4 är kullarnas föräldrar släkt som föräldrar-avkomma eller helsyskon. Utfallet blir i de fyra parningstyperna 1= 6,8, 2= 6,7, 3= 5,6 och 4= 3,0 valpar per kull. Det finns dock bara tre kullar i så nära släktskapsparning som grupp 4. kullar, vilket tydligt visat att man varit medveten om de problem som så intensiv inavel medför. att visa säkra värden.

Hanhundsanvändning

I rasen bör en rimlig **maximigräns** för antal producerade valpar per hanhund och med dagens registreringssiffror ligga vid ca 50. Med hänsyn tagen till att rasens registreringssiffror i det närmaste halverats under 1990-talet kan ett något högre värde vara acceptabelt för de lite äldre hanhundarna. Vid en genomgång av de kullar som fötts under perioden 1988-2002 visar det sig att 13 hanhundar överskrider vad som kan anses acceptabelt maximum för valpproduktion efter enskilda hanar. En av de mer extremt använda är dessutom född så sent som år 1994. Det gäller hanen S30804/95 Nenevale Northern Traveller som har inte mindre än 86 registrerade valpar. Det är dessutom överraskande högt i en brukshundras med tanke på att hanhunden saknar bruksprovsmärker och inte lyckats få godkänt på korningens mentaldel enligt de uppgifter som finns om honom i SKKs rasdata. Kullar har dessutom producerats i tät följd så att en rimlig avelsvärdering knappast hunnit genomföras innan huvuddelen av valpproduktionen redan är ett faktum. Detsamma gäller exempelvis för hanhunden S62844/94 Bribories Tarzan som producerat 60 valpar i 10 kullar i relativt tät följd och för hanhunden S30106/88 Skansen's Tall Dark Stranger med 96 valpar efter sig. Den senare ligger visserligen långt bak i tiden men mönstret med en snabb användning av hanhundar till många kullar innan man vet vad de går för i avel bör uppmärksammas vid framtida diskussioner om avelsstrategier. Det är önskvärt att en hanhund får användas till 3 och högst till 5 kullar i ett inledande skede. Sedan bör hanhunden stå på "väntelista" till dess man ser vad han faktiskt ger för avelsresultat. Först när den utvärderingen är genomförd är det rimligt att låta hanhundarna producera fullt ut, men inte heller då i så stor omfattning som i de nämnda exemplen.

Hälsotillstånd

Frekvensen av HD har under hela tiden varit låg i rasen, endast ca 5 % vid slutet av 1980-talet. Under 1990-talets senare hälft har HD-frekvensen ökat och hamnar i början av 2000-talet kring 11 %. Också den siffran är relativt låg, men den trend som tycks finnas mot en ökad frekvens HD-anmärkning bör uppmärksammas.

Kontrollen av AD har som regel omfattat ett begränsat antal hundar, ca 60-70 per år, med en låg frekvens anmärkning på armbågsleder. Någon akut anledning till oro för utvecklingen av AD finns därför knappast.

Ett begränsat antal hundar har ögonundersökts under perioden. Knappa 10 % av de undersökta har anmärkning för katarakt i någon form. Nu behöver det inte vara representativt för rasen då antalet undersökta hundar inte är större än drygt ett 90-tal under hela den 15 år långa perioden. En närmare analys av data kunde dock vara på sin plats.

I den här analysen har de problem med sköldkörtelrubbingar som finns i rasen inte kunnat analyseras i brist på data. Det är dock angeläget att problemen följs upp då det möjligen rör sig om en mer allmän autoimmun störning som påverkar mer än bara sköldkörtelfunktionen.

Mentalitet - MH

MH-resultaten för perioden 1997 till år 2002 visar på något avtagande flyktreaktioner och ökad nyfikenhet i överraskningsmomentet. Det är den enda avläsbara skillnaden i MH-resultat mellan avkomman till De hanhundar som har använts i avel och rasens genomsnitt för hela perioden. Om erhållna data inte används vid urvalet av avelshundar finns det naturligtvis inte heller någon möjlighet att de kan påverka avelsresultaten.

Slutsatser

Rasen uppvisar inga alarmerande hälso- eller fruktsamhetsproblem såvitt man kan avgöra utifrån de officiella veterinära registreringarna i SKK's databas.

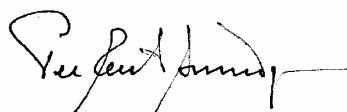
Den inom landet tillgängliga avelsbasen är tillräckligt bred för att upprätthålla tillfredsställande ärftlig variation i rasen, men den utnyttjas inte effektivt. Det främsta skälet tycks vara att man fortfarande använder enskilda hanhundar i en utträkning som starkt bidrar till att onödigtvis öka släktskapen mellan hundar inom rasen över rekommenderade nivåer.

Några ytterligare skärpningar av tillämpningar inom ramen för SKK's genetiska hälsoprogram kan knappast motiveras mot bakgrund av redovisade data. Det kan i stället vara anledning att visa på det faktum att man med mycket enkla avelsåtgärder kan hålla en djurstam frisk också utan avancerade specialprogram. Om man konsekvent upprätthåller två grundregler för avelsarbetet så kommer andelen individer med ärftliga sjukdomar eller defekter att automatiskt halveras i varje generation och därmed bringas ned till oförargliga nivåer. De båda grundreglerna är :

- A. Använd aldrig ett djur i avel som har en ärftlig sjukdom eller defekt.
- B. Begränsa användningen av enskilda avelsdjur så att man därmed undviker att enskilda defekt- eller sjukdomsanlag sprids i hög frekvens innan de upptäcks.

Om avelsarbetet när det gäller defekter och sjukdomar läggs upp efter de rätt enkla riktlinjerna i de båda punkterna ovan så kan mer kraft ägnas åt väsentligare frågor. Inför framtiden kommer intresset att alltmer fokuseras på hundars beteende och lämpligheten av att ha större hundar i tätortsmiljöer. Möjligheterna att bevara den rätten ökar kraftigt om man genom avel lyckas skapa mentalt stabila och lättdresserade hundar som genom aktiv kontakt med föraren också är lättare att kontrollera. Någon mer påtaglig användning av MH-informationen vid avelsurvalet har inte kunnat spåras. Det kan vara angeläget att diskutera varför det är så. En orsak kan vara att många hanhundar under mycket kort period producerar huvuddelen av sina kullar. Därmed uteblir möjligheterna att gallra med ledning av avkommans resultat. Det är därför viktigt att vid diskussionen om avelsstrategier fundera över formerna för enskilda hanhundars användande. Min rekommendation är att en enskild hane inte skall tillåtas att ge mer än 3-5 kullar i första omgången. Därefter bör vidare användning i avel avvaktas resultatet av granskning av de första kullarna. Det torde innebära ca 2 års uppehåll efter de första provkullarna om man skall hinna få med också informationen från MH-beskrivningarna av avkomman innan hanen används för ytterligare valpproduktion.

Sprötslinge 2003-02-10

Per-Erik Sundgren